

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 36

Sobota, 5. maja 1934

Leto IX

Nemški fašizem pripravlja napad

Grozeča nevarnost vojne

Odkar je Hitler predsednik nemške vlade, smatra ves svet, da je postala Nemčija razpoložena za vojno. Ni sicer gotovo, kako se bo razvijala nemška gospodarska in zunanja politika, katerih razvoj bo tudi odločal o nadaljnjem sistemu v Nemčiji. Danes so razmere take, da je ni moči, ki bi zrušila sistem, mogoče pa je, da se množice preorientirajo prav kmalu, čim se ne izpolnijo njih nade. Nemčija zlasti s svojo zunanjo politiko provocira vojno.

O tej provokaciji pravi urednik soc. dem. »Neuer Vorwärts-a«, s. Friderik Stampfer v članku z dne 8. aprila naslednje:

»Vsi presojevalci položaja soglašajo v tem, da še nikdar po končani svetovni vojni ni bila vojna nevarnost tako velika kakor je sedaj. Z izpremembo vladnega sistema v Nemčiji, z osvojitvijo oblasti po stranki, o kateri sodi ves svet, da je vojna stranka, ter se naravnost demonstrativno oborožuje in otreša vseh zvez, zbuja po vsej Evropi vznemirjenje. Oboroževanje in avstrijsko vprašanje, ti dve vprašanji sta se zdeli predvsem dve nevarni točki, ki lahko vnameta nov svetovni požar.

Medtem je postalo jasno, da nihče ne bo poizkusil, da prisili Nemčijo s silo k izvrševanju mirovnih pogodb. Vršijo se nova tekma v oboroževanju, toda vsi pravijo, da ne marajo vojne, pač pa se oborožujejo, da se bodo branili, če nastane vojna. Kdaj nastopi ta prilika, tega seveda nihče ne ve.

Tudi avstrijsko vprašanje se danes več ne nahaja v stadiju, da bi neposredno povzročilo vojno. Taka vojna bi morala nastati med Italijo in Nemčijo. Nemčija se je zaenkrat umaknila iz Avstrije, ker ne more hoteti evropske vojne, v kateri bi se nahajala Italija v taboru njenih nasprotnikov.

S tem sta obe točki, zaradi katerih bi se utegnili zanetiti vojna, začasno izgubili na svoji nevarnosti. Neposredni povodi za izbruh vojne se torej umikajo; splošni vzroki pa obstojajo dalje in se celo ojačujejo.

Dejstvo, da nihče ne mara vojne — tudi Hitlerjeva Nemčija ne, da za svoje oboroževanje potrebuje mir — ne nudi nikakršne varnosti. Tudi 1914 ni nihče »maral« vojne. Toda vsi niso ravnali tako kakor da bi hoteli ohraniti mir za vsako ceno in že samo to je zadostovalo, da je mir vrag vzela. Da so sedaj »židi in marksisti« povečali vojno nevarnost, ker so hujskali na vojno proti Nemčiji, je neumna fašistična agitacijska laž. Tudi, če bi bili nekateri emigranti, ki niti ne sanjajo o socialno - demokratski politiki, imeli take namene, kateri vladi bi pripisovali, da hoče delati namesto pod vplivom interesov svoje dežele po željah nekaterih emigrantov...

»Zunanja politika Hitlerjeve države je v tem, da vse napake cesarske države v gigantski povečavi ponavlja ter izvaja vse neumnosti Viljema II. še v podesetorjenem formatu...«

Evropa se more rešiti z notranjo aktivnostjo. Zbrati je sile in preprečiti katastrofo!

Proti fašistični reakciji

Manifestacije za delavske pravice

Delavstvo je proslavilo prvi maj iskreno

Že nekaj let razteza reakcija vseh oblik svoje kremplje, kako bi oropala delavstvo političnih in socialnih pravic. In ponekod trenutno triumfira, trenutno, ker nima ničesar, kar bi dala delovnemu ljudstvu, namesto vsega kar jim krati. Nima kruha, ker ga kapitalizem noče dati, noče dati svobode, ker bi v svobodi vsi, ki danes trpe, zahtevali svoje človeške pravice. V svoji naivnosti in morda zlovolji se je reakcija spomnila klica rimskih plebejcev »panem et circensibus«, kruha in iger. In s tem geslom hodi reakcija med narod ter ponuja igre in veselice, kruh pa — obljublja. Kruh, ki naj ga izvojuje koncentrirano »narodno delo«.

Kako smešna je ta parola, če pomislimo, da v sistemu »nacionalne« ali pa »internationalne« eksploatacije ni in ne more biti kruha!

Reakcija je v tem znamenju zapovedala praznovanje prvega maja, zapovedala, da zadušijo klic po kruhu in svobodi.

Mednarodno socialistično delavstvo je kljub temu proslavilo prvi maj s svetovnimi manifestacijami, z geslom boj za delavske pravice in boj proti fašistični reakciji.

Delavstvo je tudi v naši državi, v najslavesnejše proslavilo praznik dela brez manifestacij in brez veselice. Proslavilo je prvi maj

iskreno in v večjem številu kakor lani.

V Ljubljani je počivala vsa kovinska in pivovarniška industrija, grafičarji ter vse druge stroke, ki imajo kolektivne pogodbe in nekaj male obrti. Delavstvo je napravilo ta dan mnogo izletov v skupinah v ljubljansko okolico, tako da je bila Ljubljana ta dan kakor praznična, prazna, ker so delavci kakor tudi drugi ljudje v ogromnem številu pohiteli v svobodno naravo. Lahko rečemo, da je letošnje praznovanje imelo še manifestacijski značaj kakor lani. In ni čudno, ker postajajo problemi, ki je delavstvo ta dan povdarja, vedno aktualnejši.

V Mariboru je počivalo delo v nekaterih tovarniških obratih in v tiskarnah, praznovali so tudi občinski delavci in pa številni zavedni delavci tovarn, ki niso ustavile obratovanja, pa so si zato sami vzeli prazno. Delavstvo je napravilo izlete na Pohorje in na Kozjak, pa tudi v bližnjo okolico, kjer je v prijetni zabavi in pomenkih prebilo ves dan.

Falski delavci so napravili izlet k Sv. Duhu. Pridružili so se jim tudi nekateri mariborski sodruzi.

V Rušah je delo v tovarni popolnoma počivalo.

Praznovanje se je pa izvršilo tudi po drugih delih banovine in države kar najsijajnejše.

Proslava prvega maja

Avstrijska „ustava“ sprejeta

Avstrijska delavska zbornica je 30. m. m. sprejela novo ustavo o avstrijski stanovski državi. Kmetijci in velenemci so sicer zahtevali, da se mora o izpremembi ustave izvesti ljudsko glasovanje ter protestirali proti terorju, s katerim se uvaja nova ustava. Protesti pa niso zalegli. Ustava je bila, ko so oboji zapustili zbornico, sprejeta z ogromno večino krščanskih socialcev (dva glasova sta bila proti).

Kancler je hotel ta svoj čin proslaviti prvega maja. Vršile so se slavnosti na ukaz, toda povsod so prišli do izraza tudi nasprotniki klerofašizma.

V Avstriji so proslavljali prvi maj tudi socialni demokrati. Tako so priredili v Wienerwaldu veliko majsko proslavo, ki se je je udeležilo

do petnajst tisoč pristašev.

Govorili so na tej manifestaciji socialnodemokratski poslanci iz Čehoslovaške. Oblasti so za to veliko de-

lavsko manifestacijo zvedele šele pozno in s pomočjo letal izsledili ter poslali na zborovanje orožnike. Toda tudi v dunajskem predmestju samem se je proti večeru vršilo drugo

veliko socialnodemokratsko zborovanje, ki se ga je tudi udeležilo skoraj deset tisoč praznujočih sodrugov in sodružic.

Avstrijsko socialnodemokratsko delavstvo je tudi po vseh drugih pomembnejših krajih kljub terorju enako navdušeno manifestiralo za socialno in politično svobodo.

Kajpada imajo Dollfussove oblasti dovolj opravka.

Poročevalec ljubljanskega »Slovenca« vseh teh delavskih proslav ni »videl«, ker je najbrž že sedel v Nemčiji kot gost. Ljubljana, zato pa je izvesteljsko službo prepuštil kar Dollfussu, njegovemu radio in pa tetki »Reichspost«. »Lemberg ist wieder in unserem Händchen... Gott erhalte...«

Nova vlada v Španiji

Predsednik vlade Samper (radikal), notranji minister Salazar (radikal), zunanji minister Romero (neodvisen), justični minister Flugerola (radikal), finančni minister Marraco (radikal), vojni minister Hidalgo (radikal), vojnomojni minister Rocha (radikal), prosvetni minister Vilalobos (demokrat), minister dela Estadella (katol. radikal), javna dela Guerra del Rio (radikal), promet Cid

(agrarec), kmetijstvo Cirilo del Rio Rodriguez (naprednjak). Od Lerrouxove vlade se razločuje samo po treh ministrih.

Francoski zunanji minister potuje

Minister Barthou namerava obiskati še Bukarešto in Beograd. Jaki verjetno je, da pozneje obišče še Rim ker želi Italija politično kooperacijo s Francijo.

Mogočen delavski „Ne“

Poraz „delavske fronte“ v Nemčiji

Borba nemškega delavstva proti fašizmu ni prav nič popustila. V Nemčiji so se na primer vršile volitve obratnih zaupnikov. V velikih obratih pa je dobila povprečno uradna fašistična lista komaj eno tretjino glasov.

Fašizem v Nemčiji delavstva torej še nikakor ni pridobil.

Oblast je sicer imenovala potem zaupnike z dekreti, ki jih pa delavstvo ne bo priznavalo.

Listi o tej fašistični kalamiteti ne smejo nič poročati.

Po dosedanjih poročilih je delavstvo povsod z veliko večino odklonilo od podjetnikov predlagane liste obratnih zaupnikov. Število protiglasov dosega domala v vseh obratih dve tretjine zaposlenega delavstva. V enem samem obratu je dobila podjetniška lista 50 odst. glasov, volilci pa so bili sami privatni nameščenci. Zavedno nemško delavstvo je na ta način najlepše demonstriralo svojo zavednost in prepričanje na dan 1. maja. Zaman so Hitlerjevi naporu pridobiti delavstvo zase in ga podrediti podjetniškemu diktatu. Vsa čast in priznanje junakom dela v deželi tihi bog!

Gori...

V Nemčiji se množe sabotažna dejanja. V Augsburgu je dne 30. aprila pogorela velika pevka dvorana, v kateri bi se bila morala vršiti hitlerjevska prvomajniška proslava. Veliko gasilcev se je pri gašenju podtaknjenega požara ponesrečilo.

Dne 3. maja je izbruhnil na lipškem tovarnem kolodvoru ogromen požar, ki je uničil velika skladišča in več postajnih poslopjij.

Poljska bo hodila „svojo pot“

Francoski zunanji minister Barthou je obiskal Poljsko, da bi utrdil zvezo s Francijo in med Poljsko in malo antanto. Na Poljskem so bili sicer jako prijazni, vendar so povedali, da ostanejo zvesti Franciji, ne morejo si pa vezati rok v domači politiki z ozirom na srednjo Evropo, ker hočejo čuvati svoje lastne interese.

Boj za vpliv na Kitajskem

Japonska svari Ameriko

Japonska si hoče zasigurati vpliv na Kitajskem. To priča nota, ki jo je izročila poslaniku Zedinjenih držav. V noti pravi:

Japonska zaradi svojega geografičnega položaja napram kitajskim zadevam ne more biti indiferentna. Japonska je proti vsakršni intervenciji velesil neglede na vzrok ali obliko. Intervencija velesil bi najbrže porušila mir v Vzhodni Aziji. Japonska je soodgovorna z drugimi azijskimi silami, zlasti Kitajsko, za vzdrževanje miru in reda. Časi so minili, ko so velesile ali Društvo narodov vodile izkoriščevalno politiko napram Kitajski.

Japonska obenem zaseda Kitajsko!

J. Arh:

Vzroki nesreč, kakoršna je bila v Kaknju

Zaprla so se groba vrata. 236 otrok-sirot in 102 žene-vdove objokujejo 127 mrtvih rudarjev, žrtev dela. Vsa javnost, ves svet izreka sožalje preostali in za to poklicane ustanove in državi se trudijo zbrati sredstva, s katerimi bi se vsaj kolikor toliko osigural obstanek družin, ki so izgubile svoje hranitelje.

Tako se skušamo kot ljudje oddolžiti onim, kateri so v izvrševanju svojega poklica, v boju za vsakdanji kruh, v boju s požemskimi silami, podlegli. Prav je in lepo je to. Vendar, ko razmišljamo o strašni tragediji, ki se je odigrala tam doli globoko pod zemljo, se nam vsiljuje vprašanje, ali so tisti, kateri danes časte spomin žrtvam in izrekajo sožalje njihovim svojcem, uporabili vse, kar je človeški razum iznašel za preprečitev takih katastrof? To je vprašanje, ki si ga moramo postaviti ob pogledu na to, da je bil žrtev in objokane oči nedolžnih otrok in žen. Treba je z vso resnostjo in odgovornostjo, ki jo nosi človek napram človeku, storiti vse, kar se po človeškem razumu stori, da se tako strašni »opomini« vsaj za bodočnost preprečijo. Zakaj, le če bomo to temeljito izvršili, potem bo imelo naše sočustvovanje do padlih žrtev pravi pomen, drugače pa ne.

Torej, kdo so tisti sovražniki, kateri vedno ogrožajo življenje in zdravje rudarjev? Med vsemi nevarnostmi, ki groze rudarjem, kakor zasutje, padec v globino itd. sta dve največji: eno nevarnost predstavlja jamski plin, imenovan tudi metan (Brennluft), drugo pa premogovni prah (Kohlenstaub). Metan vsebuje že premog sam. Čim starejši je premog, tem več metana vsebuje. Zato se pojavlja metan v večji množini v kamenitem, v manjši množini pa v rjavem premogu. Metan je brezbarven plin, ki človeka ne ovira pri dihanju, radi česar ga je težko ugotoviti. Neizkušen rudar ga ne bo z lepa opazil. Ugotoviti se ga le da z varnostno svetiljko, dokler njegova svetilka ne preokarači pet odstotkov jamskega zraka. V krajih, kjer obstoja, oziroma se zbira, ga vidi rudar, če pazi, na mrežiči svetilke, na kateri pleše višnjevo modri plamenček. Čim več je metana, tem bolj prodira skozi varnostno mrežo svetilke. Kakor hitro rudar kaj podobnega opazi, mora opozoriti vodstvo dotičnega jamskega oddelka.

Metan se silno rad vžge. Največkrat se vname radi streljanja v jami, ali pa radi pokvarjenih svetilk. Vžge ga pa tudi navadna električna iskra ali pa iskre bencinskega motorja, da ne govorimo o lahkomiselnem prižiganju cigaret. Kajenje je sicer najstrožje prepovedano ali kljub temu večkrat kade. Ako pa se metan vžge, zagori, v okolici nastane silna vročina; vžgani metan se pomeša z zrakom. Med obema se vname boj za prostor. V tem boju se razvija takozvani treskavi plin (Schlagendewetter), kateri potem eksplodira in s silno močjo vse zruši in razbije. Železni vozički, tračnice in najmočnejše železno oporje naravno zmečka. Oporno lesovje v tem slučaju ne pomeni nič, kaj šele človek! Človeka v trenutku ubije. Tisti rudarji pa, ki se nahajajo v stranskih rovih, ki jih treskavi plin ni naravnost dosegel, podležejo strupenemu plinu, ki se v boju med metanom in zrakom razvija. Kdor je enkrat s pljučni zajel ta strupeni plin, je ponavadi izgubljen.

Ravno tako nevaren je premogovni prah. Premogovni prah se nabira posebno v tistih rudnikih, kjer se suho zasipa. Vendar ta prah pride bolj v kamenitih rudnikih v roštev. Ako se vžge, razvija iste lastnosti kakor metan.

Se nek drugi nevaren plin se nahaja v rovih, ki tudi ogroža življenje rudarjev, a vendar nikdar v takem obsegu kakor prva dva. In sicer ogljikov dvokis (Stickluft). Ta ni gorljiv in se nahaja na neoprečenih prostorih, pri tleh. Človek ga navadno občuti v vratu, vendar je takrat navadno že prepozno, ker med tem že tuji zaspi za večno. Te vrste nesreče so bolj redke in

gre navadno le za zelo omejeno število žrtev.

Kakšni protiukrepi so najbolj učinkoviti?

Nismo še sicer dosegli stopnje, da bi človek zmagal v boju s prirodo. Vendar je pa človeški razum že tako daleč napredoval, da se tudi takim katastrofom da priti v oko, če se jih že ne more popolnoma preprečiti. Dvoje stvari je važnih: 1. dobro zračenje jame; 2. teoretična izobrazba rudarjev.

Prvo se kaj rado zanemarija od strani rudarskih podjetnikov samih, ker je to včasih zvezano z velikimi stroški, katerih se vsak boji. Krivdo na premali strokovni izobrazbi rudarjev pa nosijo tisti, katerim je poverjeno nadzorstvo nad rudniki, a se ne potrudijo, da bi z zakoni uveljavili načelo, da rudar ni samo zato v jami, da dela podjetniku dobiček in si služi svoj bori kruh, ampak da se mu mora kot sonosilcu temeljev človeške družbe nuditi tudi izobrazba, katere mu omogoča spoznanje nevarnosti v kateri se nahaja. Devetdeset odstotkov vseh rudniških nesreč nastane prav radi nepoznanja varnostnih predpisov. Danes velja še vedno deviza: premog in dobiček nadvse, človek — nič. Iz tega izhaja, da je

Pribijemo pred vso javnostjo, v svesti si odgovornosti, ki s tem pade na nas, da pri naših rudnikih, predvsem v južnih delih države, kljub zastarelosti rudarskih policijskih predpisov (kateri se pa menda povsod ne vpoštevajo) nastane 50 odstotkov nesreč po krivdi uprave, 40 odstotkov po krivdi pomankljive teoretične izobrazbe rudarjev in le 10 odstotkov nesreč bi lahko rekli, da nastane vsled višje sile.

Kaj je torej treba ukreniti, da se ti nedostaki odpravijo? Za dunes samo načelno:

1. Za celo državo se naj čimprej uzakoni enoten rudarski zakon, sloneč na temeljih socialnega prava sodobnega človeka in znanstvenih izkustvih sodobne tehnike in geologije.

2. S tem v zvezi se naj izdajo novi enotni rudarski policijski predpisi za vso državo, prilagojeni posameznim vrstam premoga in načinu dela.

3. V rudarski zakon se naj vnesejo določila o teoretični izobrazbi rudarjev.

4. Z zakonom se naj uveljavi nepristranska in neodvisna kontrola rudniških naprav nad in podzemljo. Ta kontrola, na katero bi pa podjetje ne smelo imeti nobene vpliva, naj bi se delila v dva dela, in sicer v obratno in eno splošno za vse rudnike ene banovine. Prva naj bi obstajala v obratu iz 2 do 5 najizkušenejših rudarjev, katere je predhodno rudarska komisija preizkusila in potrdila. Splošna kontrola pa iz po enega predstavnika državne oblasti, enega predstavnika rudarske oblasti in enega zastopnika delavstva, katerega si je delavstvo neodvisno po svobodnem prevdaru samo izvolilo.

To smo smatrali za potrebno, da povečamo v času, ko so grobovi padlih žrtev še sveži, zato, da se ne pozabi in da prilika vsem onim, ki so zato poklicani, da skušajo take nesreče v bodočnosti preprečiti. Zakaj, če bomo to storili, potem bo to naša največja oddolžitev padlim žrtvam, ker bomo vsaj za bodoče v meih človeške možnosti preprečili podobne katastrofe.

Bivši dunajski župan s. K. Seitz, ki se nahaja v zaporu, toži dunajski klerikalni list *Neue Wiener Journal* zaradi žaljenja časti. List pravi, da je dunajska občina zapravljala in navaja, da je investirala za županovo stanovanje nad štiri milijone dinarjev. Take laži trosi klerikalno časopisje o dunajski socialnodemokratski upravi sedaj, ko so nje bivši člani v zaporu.

Po februarskih dogodkih v Avstriji

Kaj sedaj?

Tudi za avstrijsko socialnodemokratsko delavstvo nastaja vprašanje, kaj naj napravi socialnodemokratsko delavstvo po krvavih februarskih dogodkih. Ne govorimo o onih, ki v svoji neodločnosti in neznačajnosti klonijo fašizmu, češ, da se morajo prilagoditi fašizmu. O teh ne govorimo. Nečastno bi bilo in prav nič bi se ne skladalo z interesi delavstva, če bi se hotelo podvreči krvnikom, ki so morili delavske zapužnike ter oropali delavstvo vseh organizacijskih materialnih in socialnih pridobitev. O izdajalcih delavsko gibanje ne more govoriti in ne računati z njimi.

V resnici so se bojni pogoji, v katerih se bo moralo delavstvo v bodoče boriti, popolnoma izpremenili.

Stranka, ki bo nastala iz krvi februarkega upora, bo morala biti nedvomno od stare socialne demokracije tako različna, kakor je različna sedanja fašistična diktatura od bivše demokracije.

V demokraciji so mogli socialni demokrati poizkušati izkoristiti zakonite pravice, da pridobijo zase večino naroda ter tako na zakonit način, z zakonitim pomočmi izvajati delavstvu oblast in napredek. V fašistični diktaturi pa delavstvo nima zakonitih pravic. Fašistično diktaturo je mogoče strmoljaviti le z revolucionarnim uporom ljudstva.

Za avstrijsko delavstvo torej ni nobene druge poti kakor revolucija.

V demokraciji se je vršil razredni boj za posamezna vprašanja, za posamezne reforme, za posamezne ukrepe: glede delavske zakonodaje, skrbstva za nezaposlene, mezd in delovnih pogojev. V fašistični diktaturi, to moramo umeti, pa ne moremo imeti prav nikakršnega vpliva na posamezne reforme in prid delavstva, dokler ne bo odpravljena fašistična diktatura. Cilj avstrijske socialne demokracije more torej biti edinole

zrušitev fašistične diktature in vpostavitve oblasti, ki bo odpravila nje nasilnost z železno pestjo,

razlastila vse ono, kar je treba razlastiti ter ustvarila

pogoje za trajno socialistično demokracijo.

Tudi so tako storili sedanji potentati, toda ne v interesu delavskega razreda, marveč v interesu bogatašev, cerkve in sistema.

Demokracija je bila orožje socialnodemokratskih bojev. Ogromne organizacije

delavskih množic so delovale na zakoniti podlagi, z zakonitim pomočmi. V fašistični diktaturi bo potrebovalo avstrijsko delavstvo drugačno, revolucionarno organizacijo, strumno strnjene kadre, ki bodo v stanu parirati preganjanja fašističnega aparata.

V demokraciji je imelo delavstvo iz svoje srede izvršne parlamentarce, upravitelje občin, voditelje strokovnih organizacij. Nihče ne bo mogel pozabiti ali prezreti ogromnega dela, ki so ga opravili. S hvalenostjo se teh mož in žena, ki trpe sedaj po ječah, spominja. Toda vodstvo ilegalnega revolucionarnega dela pod fašistično diktaturo bo moralo imeti druga svojstva, kakor vodstvo legalnega in zakonitega delavskega gibanja v demokraciji. V danih pogojih pod fašistično diktaturo mora nujno nastopiti novo vodstvo.

V tem zmislu je torej resnica, da je nastopil čas za novo stranko, z novim programom, z novimi bojnimi metodami, novim duhom in voditelji. Ne zato nov, da bi bil stari slab, marveč zato, ker nova zgodovinska doba, nov čas, novi bojni pogoji zahtevajo nove boje.

In če se v Avstriji osnuje stranka v tem zmislu, mora prevzeti vse velike in slavne tradicije stare stranke ter se smatrati kot dedinja dosedanjega delavskega gibanja avstrijskega delavstva.

Avstrijski fašizem je slaboten; nima prave zaslombe v množicah, niti nima spretne enotnega vodstva. Možnost je podana, da se evropski fašizem prične rušiti v Avstriji. Delavstvo pa mora z neupogljivo voljo, enotno in s pogumom nastopiti boj.

»Arbeiter-Zeitung« tudi svari pred takozvanimi komunisti. Niti črtnili niso, ko jih je kancler razpustil. Sedanje borbe, ki se vrše v Avstriji proti fašizmu, vodijo socialni demokrati, razen nekaterih neumnosti nacionalnih socialistov, toda komunistični tisk jih pripisuje svojim pristašem. To velja tudi za poročila iz Nemčije.

Obrekovanje delavskih zaupnikov in njih delovanja je samo pobuda in pomoč za fašizem.

To si naj zapomni tudi klika okoli nekega ljubljanskega lističa.

Stališče avstrijske socialne demokracije smo s tem hoteli samo pojasniti, da naše delavstvo ve, kako se v Avstriji razvijajo razmere.

Kako je razvito obrtno nadaljevalno šolstvo v Dravski banovini

Iz edicije Delavske zbornice o obrtnem nadaljevalnem šolstvu v Dravski banovini podajamo samo nekaj številčnih podatkov iz leta 1933.

Po tem statističnem gradivu je bilo 1933 v Dravski banovini 73 občin obrtnih nadaljevalnih šol s 4511 vajenci in vajenkami, 3 gostilničarske nadaljevalne šole s 86 vajenci, 7 strokovnih s 1263 vajenci in 15 trgovskih šol s 670 vajenci, skupaj torej šol 89 s 6530 vajenci.

K stroškom za te šole je pred vojno prispevala država tri četrtine, ostalo pa korporacije in vajenci. V letu 1934 prispeva država k stroškom še 16,47 odst., banovina, občine, korporacije in vajenci pa 83,53 odstotkov.

Na šolah poučuje 498 učiteljev.

Stroški za vse te šole znašajo v letu 1933-34 Din 1.183.487.—, dočim so znašali v letu 1931-32 še Din 2.091.875.—.

V proračunih se omejujejo dotacije za obrtno nadaljevalno šolstvo, zato morajo sorazmerno več prispevati vajenci oziroma njih starši.

S projektirano naredbo, če se uzakoni, bo obrtno nadaljevalno šolstvo pri nas znatno nazadovalo, ker hoče nova naredba vezati ustanavljanje šol oziroma izvedbo šolstva, na večje število vajencev, za manjše število pa uvesti šestmesečne tečaje, ki nikakor ne morejo nadomestiti redne šole.

Kruta je namera, da se ne prepreči nedeljski vajenski pouk. Zakaj bi vajenec ne bil prost vsaj v nedeljo?

Tone Maček:

67

Slučaj Kumberger

Evangelij naroča: »Dvomljivce prepričajte z ljubeznijo in požrtvovalnostjo,« nikjer pa ne govori o grmadah. Kristus je tožil: »Ptice imajo svoja gnezda, lisice imajo svoje luknje, jaz pa nimam kamor bi glavo položil.« V svoji »pridigi na gori« je Kristus rekel: »Blagor ubogim, ker njih je nebeško kraljestvo!« To je veljalo prvih tristo let, ko je cerkev res bila samo duhovna občina Kristusovih posnemovalcev in častilcev, v kateri je bila lastnina posameznih občanov lastnina vseh in ko še niso poznali privilegirane duhovniške kaste. Ko pa se je cerkev preobrazila v mogočno duhovno in politično silo, z mnogoštevilno duhovniško aristokracijo, ki je vedno bolj bogatela, ji je postal ta pomemben in lahko umljiv Kristusov izrek neprijeten, zato ga je ogrnila v dvomljivo mistiko in začela tolmačiti po svoje.

»Potemtakem so pa vsi norci, ki verujejo v nebeško kraljestvo,« je nekako ironično pristavil Janez.

Čepin, ki je ves čas malomarno poslušal, se je zakrohotal in se udaril po kolenu:

»Ha, ha, pa si ga sparil starega.«

»Nikar ne spreobračaj besed, tako zopet ni mišljeno,« se je branil Kurent. »V evangeliju je dosti lepih resnic, samo če bi jih uporabljali tako, kakor so mišljene in zapisane. Pa kaj vidimo:

cerkev, ki bi morala biti v prvi vrsti zagovornica in zaščitnica izkoriščanih in preganjanih, se le prerada družji z mogočnjaki tega sveta in blagoslavlja sredstva in orožje, s katerim ti obvladajo svet in nastopajo tudi proti lastnim državljanom, kadar preglasno zahtevajo kruha. Kajti interesi cerkve se vedno krijejo z interesi vladajočih, kadar ni v nevarnosti njena duhovna avtoriteta.

Zato pa pomni, kadar bide delavstvo boj za svoje pravice, ne boš nikdar videl Kurenta, da bi se pokoraval kakemu župniku, ki bi bil nasprotnik takega boja. Žal je teh večina, dasiravno so tudi častne izjeme, ki pa pri svojih predstojnikih niso dobro zapisani. Jaz sem veren človek, verujem v božjo ljubezen in božjo pravičnost, in ravno zato, ker vanjo verujem, sem in moram biti na strani tistih, ki imajo božjo pravico na svoji strani, čeprav se božja pravica dostikrat ne krije s pravico, ki so jo postavili ljudje. Dajmo bogu, kar je božjega, človeku pa, kar je človekovega. Ne čudi se, da me vidiš v sprevedu na dan prvega maja korakati za rdečo zastavo ravno tako, kakor na praznik svete Barbare za cerkvenim banderom.

»Vi se postavljate na zelo čudno stališče, dragi Kurent, kateremu bi se dalo dosti ugovarjati, ampak jaz žal nisem tako izurjen v polemiki,« je odkritosrčno priznal Janez. »Ali dovolite, da vas neko nedeljo obiščeva z Zorjanom? On je v tem boljše podkovan, ima sam doma precej knjig in je narečen na »Rdeči prapor«. Bi se o tem vprašanju dobila pomenili.«

»Prosim, me bo veselilo. Pametno besedovanje je vedno koristno, bolj ko neutemeljeno zabavljanje.«

»Zakaj pa imajo socialisti rdečo zastavo?« se je nenadno oglasil France, ki je ves čas pozorno poslušal in se ni mogel dovolj načuditi učenosti svojega starega predpostavljene tovariša. To vse mu je bilo novo, vendar ne tuje, kakor da bi bila vsa ta vprašanja že spočetka počivala nekje globoko v njegovi podzavesti.

»Ja, Kumberger, to pa je ravno tako, kakor če bi me vprašal, zakaj so imeli Turki, ko so lo mastili po naših deželah, zelena bandera s seboj, zakaj imo papež rumeno zastavo in zakaj se pri pogrebni svečanostih odeva vse v črno, pri ženitovanjskih pa v belo. Rdeča je barva krvi in kot taka je simbol ljubezni in požrtvovalnosti. Kolikor pa mi je o tem znano iz knjig, si je proleta-rijat prisvojil rdeče znamenje za časa velike francoske revolucije. Do takrat je bilo nošenje purpura izključna predprava kralja in njegovega dvora, rdeča barva je bila znak najvišje časti in dostojanstva ob slavnostnih prilikah je kralj sedel na purpurnem prestolu, ogrnjen v škrlatni plašč. Po zmagi revolucije se je ljudstvo samo smatralo za edino suvereno oblast in veličanstvo in si je kot simbol svoje suverenosti prilastilo tudi kraljevski škrlat, v katerega je ovijalo tribune svojih zbornic in sodišč in je ob manifestacijah nosilo na čelu sprevedov ta simbol v obliki rdečih zastav. (Dalje prihodnjik.)

Doma in po svetu

Direktor mednarodnega urada dela iz Ženeve bo prišel dne 6. maja na obisk v Beograd, kjer bo ostal nekaj dni, potem pa si bo ogledal razne socialne ustanove. Njegov prihod je v zvezi z aktualnimi socialnimi vprašanji, ki so pri nas zopet postavljena na dnevni red.

Med Jugoslavijo in Nemčijo je bila te dni sklenjena nova trgovinska pogodba. V poročilih o tej pogodbi čitamo, da obseja nova pogodba na obeh straneh olajšave za izvoz. Jugoslavija bo izvažala več svojih izdelkov v Nemčijo, Nemčija pa več industrijskega blaga v Jugoslavijo. Za posredovanje izvoli vsaka država poseben odbor. Z. d. v. t. t. p. r.

Križi in težave železničarskih vdov. Uprava državne železnice je ukinila dobavo režijskega premoga za vdove železničarskih uslužbencev. Ta ukinitve velja tudi za vdove kronskih vpokojencev, ki so s tem gotovo najtežje prizadeti. Razlika med ceno režijskega premoga in normalno ceno znaša že lep denar, za katerega bo sedaj revna vdova pri svojih prejemkih prikrajšana. Za tono režijskega premoga je doslej plačevala le Din 185, dočim bo morala za isto količino premoga, ki ga bo kupila pri trgovcu plačati Din 400. — Železniško upravo prodaja režijskega premoga ni prav nič obremenjevala, zato bi bilo železi, da bi bila najnovjša odredba skoro zopet preklicana.

Dobava premoga TPD državnim železnicam je urejena z novo pogodbo, ki se je sklenila te dni v Beogradu. TPD bo dobavljala državnim železnicam isto količino premoga kot lansko leto, vendar pa za 4 odstotke cenejše. — Za mesec maj bo dobavila TPD državnim železnicam samo 75 odstotkov običajne množine. —

Pojasnilo. Včeraj teden je bil občni zbor Višjega zavarovanja pri Trgovskem bolniškem in podpornem društvu v Ljubljani. Ljubljanska podružnica SPNJ je bila povabljen na razgovor glede skupne liste in se je seje udeležila po svojem zastopstvu. Na razgovoru ni prišlo do soglasja, ker so nasprotne organizacije (zlasti beli in zeleni) stavile nesprejemljive zahteve. Podružnica se nadalje ni udeleževala volitev, ker na ustanovi tudi nima interesa.

Jugoslovanski novinarji — gostje nemške vlade. V Nemčijo je poletela skupina jugoslovanskih novinarjev z velikim nemškim letalom Hindenburg. Listi poročajo, da so gostje nemške vlade en teden dni. Sprejel jih je avtomobilski klub.

V ogledalu

Sodelovanje podjetniških in delavskih slojev

Zveza kult. društev je imela tečaj, na katerem so strokovnjaki poročali o posameznih vprašanjih. Sodnik dr. Stojan Bajič je imel m. dr. tudi referat pod parolo »Uvod v socialno politiko«. Nas veseli, da je tudi ZKD že začela ceniti socialno politiko, vendar podčrtati moramo neke besede referenta, ki je dejal m. dr.: »Nasprotni marksistični tezi o delitvi družbe na dva razreda in o nujnosti boja, je predavatelj povdaril, da se v modernem političnem svetu zmerom učinkoviteje uveljavlja teza o enotnosti družbe in dela in o nujnosti sodelovanja podjetniških in delavskih slojev.« Če smatra g. predavatelj razne nasilne fašizme kot moderna politična gibanja, potem ima prav. Vendar, če se predava, bi moral svojim slušateljem povedati še tudi sledeča dejstva: Takozvano sodelovanje med podjetniškimi in delavskimi sloji je izum podjetnikov, ki se čutijo slabotne. Dokler ni bilo delavstvo politično, strokovno, gospodarsko in kulturno tako močno kakor je, podjetniki oz. kapitalisti sploh niso hoteli o kakem sodelovanju niti slišati. Tudi še danes počeo slišati nikjer, kjer se čutijo močne. Če delavstvo opusti razredni boj in sprejme sodelovanje, stori samomor. Kako je s takim sodelovanjem, pozna najboljši delavstvo in tudi g. doktor bi lahko poznal: vzemimo samo primere TPD ali KID, ali pa primere iz naših južnih krajev. Saj podjetniki v veliki večini tako sodelujejo, da niti zakonskih predpisov v pilog delavstva ne izpolnjujejo in jih je treba š za š-om izsiliti s pomočjo razrednega boja in čisto celo s pomočjo sodišč. Še bolj se je pokazala pravilnost naših naziranj v onih državah, kjer ima danes odločilni vpliv oni »moderni politični sveti«, ki je g. doktorju menda za zgled. Dan za dnem vidimo namreč, kako je v teh državah oropana delavstvu ena pravica za drugo, ena pridobitev za drugo. Če meni g. doktor doseči kaj takega, njegova stvar. Samo svojim slušateljem bi ne smel govoriti o »socialni politiki«, nego o »kapitalistični in izkoriščevalni politiki«.

Kolektivna pogodba na Jesenicah podpisana

Velik uspeh jeseniškega delavstva

Po celotedenskih pogajanjih od našega zadnjega poročila je prišla kolektivna pogodba na Jesenicah res h koncu. Do srede tedna so se vršile še končne razprave po obratih, v kolikor niso bile že prej zaključene, zatem pa se je prešlo k razpravam o 14 spornih točkah, med katerimi jih je bila večina rešenih v prihodnjih dveh dneh, tako da sta ostali v sredo, dne 25. m. m. nerešeni samo še dve točki: čl. 16 zaradi izjemnih popustov na mezdah in doba trajanja pogodbe. Tudi prva točka je bila med tem prihi. dne rešena in ostal je le še spor: kako dolgo naj traja pogodba? Eno leto ali šest mesecev in mesec dni odpovedi ali mesec dni in 14 dni odpovedi? Delavstvo je hotelo prvo, tovarna drugo, tretje je bilo kompromis. Zaupniki so zborovali in posvetovanja so se vršila skoro noč in dan. Delavstvo je bilo vznemirjeno, tako da je bilo treba samo ene besede — kdo jo je vrgel v smodnik, ni še točno ugotovljeno, vršilo se še poizvedovanja — in v petek je stala ob 9. uri dop. vsa tovarna na Savi. Zatem je ustavil še Javornik in delo je počivalo povsod. Delavstvo je šlo pred glavno tovarniško pisarno na dvorišče, da zahteva razčistitve. Delavski zaupniki so bili nad vse presenečeni, dokazali so delavcem, da nima ustavitve dela nika-kega smisla in delavstvo se je vrnilo spet na delo. Seveda se je s tem situacija poostрила in dovolj dela so imeli zaupniki, da so vse izravnali. Pogajanja se v petek niso zaključila — toda v soboto dopoldne se je delavstvo zedinilo s tovarno na odpo-vedni dobi šestih mesecev z odpovedno dobo šestih tednov in odpovedno možnostjo vedno samo koncem meseca.

In zatem je bil podpisan od vseh treh del. strokovnih organizacij in zastopnikov podjetja kakor tudi od gl. zaupnikov končni zapisnik za kolektivno pogodbo.

ki pa se bo tehnično še izdelala na čisto in zatem dala v tisk.

Borba je končana? Vsakdo bo vprašal, kako? »Zelo dobro,« lahko odgovorimo.

Tovarna je 2. marca t. l. zahtevala 10—30 odst. znižanje mezd, redukcije delavstva in še celo vrsto neugodnih določil. In dosegla je? Ničesar. Povsem ničesar. Nasprotno je pa delavstvo doseglo povišanje mezd v mnogokaterih obratih, zlasti v žični valjar-ni, v mehnični delavnici, na Javorniku, pri ekonomatu itd. itd., drugje je dobilo razne deputate (dežne plašče, usnjene predpasni-ke), izboljšale so se splošne določbe in še cela vrsta stvari v pogodbi. Zmaga je tu. Dvomesečna borba je rodila sadove, delav-ska disciplina jih je požela. Jeseniško de-lavstvo je zaključilo svojo borbo in se bo zdaj odpočilo od naporov in stalnih raz-burjenj. Ne bo se pa odpočilo in tudi ne bo smelo popustiti pri organizacijskem delu, pri obujanju razredne zavesti in pri izpo-polnjevanju organizacijskega sestava. Kajti kolektivna pogodba je podpisana — in ni slaba. Vendar vsi se zavedamo, da bo ve-ljala samo toliko, kolikor bo borbenosti in moči v delavstvu, ki naj mu služi in ki naj se bori zanjo. In doba sedmih in pol mese-cev preteče hitro. Kmalu bo treba znova v boj, ki bo — kdo ve, če ne — še težji. Za-radi tega je treba zanj pričeti brusiti meče že zdaj — meče duha, meče zavednosti, meče strnjenih vrst pri borbi za lastne pra-vice.

V soboto zvečer je obravnaval vso stvar članski sestanek, v nedeljo pa XI. javni shod, ki je bil zaenkrat zaključni shod te velike borbe. Vse, kar so ukrenili zaup-niki, je bilo odobreno in potrjeno od delav-stva.

Po borbi si vsakdo ogleda rezultate zmage. Tudi mi si bomo prihodnjič podali bilanco borbe, da bo vse jugoslovansko de-lavstvo videlo, kaj vse je treba storiti, da se taka velika zmaga doseže in kaj je mo-goče doseči s takimi napori. Ogledali si bomo še tudi slučaj Vister in morda še kaj, danes pa naj jugoslovansko delavstvo in vsa javnost vedo, da so na Jesenicah še delavci, ki znajo braniti svoje pravice in ki vedo, da je treba za pošteno delo tudi po-štenega plačila.

Ljubljana

Delovanje »Svobode« v ljubljanski oko-lici. Naša kulturna organizacija zadnji čas zelo uspešno nastopa med delavstvom v ljubljanski okolici. Vršil se predavanje za predavanjem in vedno večji obisk dokazuje, kako potrebuje delavec duševne hrane in izobrazbe ter se vsled tega vedno tesneje oklepa svoje kulturne matice — Svobode.

— V soboto, dne 21. aprila je bilo v Zalogu predavanje o Španiji, o čemer je predaval s. Stukelj iz Ljubljane pred več kot 100 ude-leženci, med katerimi je prevladovala mla-dina, kar je dobro znamenje in garancija, da se nahaja zaloška podružnica Svobode na pravi poti ter da bo zbrala v svoji sredi prav vse delavce. — Isti večer je bilo pre-davanje tudi v Zadobrovi, kjer je predaval s. Cankar o Japonski. — V nedeljo, dne 29. aprila pa se je vršil na Črnučah ob 9. uri dopoldne občni zbor tamošnje podružnice

Svobode v gostilni Pod tabrom, ki je enako zelo lepo uspel.

Podružnica T. D. »Priatelj Prirode« v Ljubljani bo priredila v nedeljo, dne 6. maja skupni enodneveni izlet na Rakitno in v Iški vintgar. Odhod ob 6.20 z vlakom do Pre-serja, povratek skozi Iški vintgar na Iško vas in peš v Ljubljano oz. iz Iške vasi z avtobusom do Ljubljane. V slučaju slabega vremena se bo vršil izlet naslednjo nedeljo. K številni udeležbi vabi odbor.

Ljubljanski krščanski socialci so praznovali prvi maj na Rožniku. S seboj so imeli harmonikarja, da bi jim zasviral kakšno okroglo. Toda harmonikarja je žandar odgnal in udeleženci so smeli v gostilni samo prepevati, kar so tudi storili.

Maribor

Akademija delavskih pevskih društev

Pevski zbor »Svobode« priredi skupno z ostalimi delavskimi pevski-mi zbori v Mariboru v soboto, dne 5. maja 1934 ob pol 20. uri v dvorani pivovarne »Union« akademijo s pestrnim sporedom. — Delavke in de-

lavci nabavite si pravočasno vstop-nice, ki se dobijo pri zaupnikih, v papirnici Ljudske tiskarne in uprav-ništvu našega lista. Vstopnina od 2 do 10 Din.

Ustanovni občni zbor Godbenega društva uslužbencev tvor-nic J. Hutter in drug v Mariboru

Minulo nedeljo se je v gornji dvorani hotela »Orel« vršil ustanovni občni zbor godbenega društva, ki ga je organiziralo de-lavstvo v tekstilni tovarni Hutter in drug. Že davno pred napovedano uro se je začela dvorana polniti in ko je za uvod godba od-igrala dva razveseljiva komada, si je s ka-pelnikom vred takoj pridobila simpatije. Stvarni organizator in predsednik priprav-ljalnega odbora s. Ferš Štefan je otvoril zborovanje.

Po pozdravnih formalnostih se je spom-nil vseh pokojnih, ki so v predpripravah za ustanovitev godbe sodelovali in jih je smrt zadnje mesece ločila od življenja in dela. Godba je odigrala žalostinko, občni zbor je pa strome počastil spomin na bivše sodelavce.

Društvena pravila so bili soglasno spre-jeta.

Izvolitev volilne komisije je pokazala, da delavstvo obojega spola stoji kakor ska-la trdno za svojimi organizacijskimi in obra-tnimi zaupniki.

Celokupnemu pripravljalnemu odboru je občni zbor izglasoval razrešnico.

Nato je v splošni tišini prečital pred-sednik volilne komisije kandidatsko listo novega odbora s s. Feršom Štefanom kot predsednikom na čelu. Proti tej listi je gla-sovalo dva ducata »plavih«, medtem ko je več sto volilcev glasovalo za listo. Izid je večina pozdravila z navdušenim odobrava-njem, manjšina pa je kričaje zapustila dvo-rano.

Debata je pokazala »dober apetit« pla-vih. Izjavljali so, da jim gre 6 mandatov v odboru, kakor marksistom, čeprav jih je le komaj par odstotkov v tovarni in še ti ni-majo volje delati v odboru. Govoriti obir-no o debati, ki je bila zelo živahna, je od-več. Fakt je, da je zavedno Hutterjevo de-lavstvo tudi tukaj jasno povedalo, da fa-šizma na mara.

roma so stroški za vsakega posameznika ravno tako visoki, kot potni list za vsakega posameznika. Prijavni rok je pošljalšan do najkasneje 15. maja 1934. Do tega dne se lahko prigrisate vsak večer v prostorih »Svobode«, Sodna ulica 9-II. pri društveni tajnici s. Lipoglavškovi. Pri prijavi je pla-čati Din 50, ostanek Din 250 se plača par dni per odhodom. Odhod iz Maribora dne 6. julija, t. j. v petek zgodaj jutraj, povra-tek v pondeljek, dne 9. julija. Prigrisate se v čimvečjem številu.

Delavci in nameščenci! jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Kaj bo s preskrbo brezposelnih v občini Studenci?

Studenška občina je izrazito industrijsko naselje. Večina moškega prebivalstva je zaposlena v železniških delavnicah, ostali del in ženske pa v okolinski industriji. Po-sledice krize in depresije v raznih panogah industrije, ki se izražajo v naraščanju šte-vila brezposelnih, se čutijo tudi v Studen-cih, zlasti še v zimskih mesecih. Novo izvo-ljena občinska uprava je računala s tem, kakor tudi z dejstvom, da je občina kot so-cialna ustanova obvezana skrbeti za svoje brezposelne. Kljub slabi davčni moči prebi-valstva je občinski odbor vendarle skušal najti vire, iz katerih bi lahko črpal sredstva za preskrbo brezposelnih.

Z 28 proti dvema glasovoma je občinski odbor na svoji proračunski seji sklenil uve-sti takozvani »bednostni fond«. Zbiral naj bi se iz dohodkov na prejemke nad Din 700 mesečno in sicer bi znašal davek od vsakih nadaljnih Din 100 po Din 1 mesečno. Računalo se je, da bo ta davek prinesel občini letno Din 100.000 S tem denarjem bi bilo mogoče izvršiti nekatera nujna javna dela, zlasti v zimskih mesecih. N. pr. pod-zidanje Obrežne ceste, ureditev trga pred Jožefovo cerkvijo itd.

»Bednostna nadzorna oblast« je proračun zavrnila. Z zavrnitvijo proračuna je bila občinska uprava postavljena pred težko vprašanje: kaj sedaj. Z nekatere strani se je mislilo na povišanje doklad na direktne davke od 50 na 60 odst., nadalje bi bil mogoč izhod, če bi se načelo vprašanje zopetne uvedbe kuluka. Toda ob-činski odbor je bil mnenja, da bi oblast kakšnih novih davkov kljub temu ne dovolila, da bi proračun lahko drugič vrnila v raz-pravo in je zato sklenil, da sprejme proračun takšen kakršnega želi nadzorna oblast. Predsednik socialno - skrbstvenega oddelka je odstopil. Skrb za brezposelne bo moralo prevzeti okrajno glavarstvo, ki bo že na kakšen način dobilo sredstva v to svrhu iz banovinskega bednostnega fonda, l. l. l. l.

Vsled znižanja proračuna je prizadeto tudi šolstvo za okroglo Din 46.000. l. l. l. l.

Ptuj

Naša predavanja »Svobode« kljub lepe-mu pomladanskemu času redno lepo uspe-vajo. Zadnje 3 tedne smo imeli ob četrtih sledeča predavanja: S. dr. Avg. Reisman je govoril o Masaryku ter obenem predaval na gramofonu Masarykov govor o demo-kraciji in nekaj skladb čeških mojstrov Smetane in Dvořaka, kar je našim ljudem še posebej dopadlo. Slišali smo pri tem tudi češko himno »Kje dom je moje«. Nato je predaval s. prof. Teplý o Evropi in fašizmu, zadnji četrtak s. Gajmir Jelenc, odvetniški kandidat v Mariboru o bistveni razliki kazenskega in sodnega prava, v kolikor za-nima delavstvo. Vse večere je bila dvorana »Svobode« polna. Prihodnji petek, dne 11. majnika, bo nadaljeval s predavanjem zopet s. Teplý in naslednji četrtak pa bo zaklju-čil s. dr. Reisman predavanje o Masaryku.

Zrtev dela. Pretekli teden si je pri pad-cu s strehe zlomil obe roki delavec K. Ime-novani je kot brezposeln in je kot zidar bil poslan popravljat neke strehe, kjer se mu je zgodila nesreča. Zdj se zdra-vi v bolnici in ne bo tako kmalu sposoben za delo. Družina, ki bi kmalu zgubila redi-telja, je prepuščena usodi.

Murska Sobota

Prekmursko delavstvo se drami. Zadnjo soboto in nedeljo, ko so bile v Murksi So-boti velikeanske cerkvene svečanosti za Dona Bosca, se je zbiralo v dvorani gostil-ne Banfi tudi naše doslej tako zelo zane-marijeno delavstvo. Dvakrat, v soboto zve-čer in v nedeljo dopoldne so se zbrale za-puščene delavke in delavci k predavanjem s. dr. Reismana in s. Jelena, ki sta v po-ljudni obliki razložila najvažnejša določila delavskih zakonov in pomen delavskih strokovnih organizacij ter delavskega časo-pisja. Obupna je bila slika delavske bede, ki so jo nato podali domačini. Ravno v soboto pa se je odpeljalo nič manje kot 31 tovornih vagonov našega delavstva na ve-leposestva v Belju, ker doma ni zaslužka, drugi pa v Francijo. Priglasilo se je precej naročnikov za »Delavsko Politiko«. Vsi pa so si iskreno želeli zopetnega takšnega de-lavskega sestanka. V Prekmurju se torej končno tudi med proletarijatom dani.

Strokovni pokret

Vsled izstopa s. Zubčiča Karla iz služ-be je s. Kokol Stanko v klot-tovarni J. Hut-ter in drug v Mariboru kot namestnik po-stal obratni zaupnik, nakar se delavstvo opozarja.

Oto Bauer Vstaja avstrijskih delavcev njeni vzroki in posledice

V Schwechatu pri Dunaju se je orožništvu posrečilo, da je našlo večjo zalogo orožja, ki ga je imelo delavstvo skrito. To je izrazil Fey, da je začel po vseh delavskih domovih stikati za orožjem, in povsod so se obenem začele aretacije voditeljev schutzbunda. V nedeljo, 11. februarja je objavil komuniké, ki pravi v njem, da najdba orožja v Schwechatu priča o »komplotu« »marksistično boljševiških zločincev« proti državni oblasti, ki mora zato socialno demokracijo brezobzirno zatreti. Bilo je jasno: najdba orožja v Schwechatu naj bi bil požig parlamenta gospoda Feyja.

Delavstva se je polastilo veliko razburjenje. Da ga je vlada poizkušala razorožiti in da je voditelj schutzbunda pozáprla v tistem hipu, ko je oborožena heimwehr skušala od deželni vlad izsiliti predajo uprave v roke fašistov — vse to je pričalo, da je prišla ura odločitve. Delavstvo je mislilo: V tem trenutku ne smemo pristopiti, da bi nam odvzeli orožje, če nečemo, da ne bomo v bližajoči se odločilni uri nesposobni za boj.

Strankin načelnik je svaril. Skušal se je izogniti boju, dokler bi vlada ne napravila nekaj takega, kar bi razburkalo celotno delavstvo in vse ljudstvo. Toda razburjenje velikega dela delavstva je bilo že tolikšno, da svarila strankinega načelnika niso prodrla. Ko je dva dni po vkorakanju oboroženih heimwehrovcev v Linc in po izročitvi fašistovskih zahtev gornjeavstrijskemu deželnemu glavarju hotela policija zapleniti v domu linških delavcev orožje, so se schutzbundovci uprli. Tako je izbruhnil vihar.

Bojni dnevi

Ni še mogoče pripovedovati o poteku krvave vstaje avstrijskega delavstva. Kajti vsako poročilo bi spravilo stotine, ki ječe v ječah dunajske krvniške vlade, v nevarnost, prav tako pa tudi tisoče, ki so ušli avstrofašistovskim rabljem. Zgodovino teh dni je mogoče pripovedovati samo v glavnih obrisih.

Boj se je začel s stavko. Toda splošna stavka se nikakor ni docela posrečila.

Pretežna večina železničarjev je odpovedala. Železničarji so bili nekoč elitna četa avstrijskega delavskega gibanja. Toda dogodki poslednjih let so jih zmleli. Najprej je vlada v nekaj letih znižala osebje zveznih železnic od 100.000 mož na 58.000 mož; dve petini železničarjev je bilo reduciranih. Po tem silnem puščanju krvi trepeče

vsak železničar za svoje mesto; kajti železničarji dobro vedo, da nameravajo število osebja še bolj zreducirati. Strah pred brezposelnostjo je vzel železničarjem vsak pogum. Odkar je diktatura železničarsko zastopstvo razbila, so železničarji na milo voljo izročeni upravi zveznih železnic. Tako so postali malodušni in boječi. Delali so, ko so grmeli topovi proti občinskim hišam. Razvoj splošne stavke je silno otežkočalo dejstvo, da so železnice obratovale. Pri vseh prejšnjih velikih bojih avstrijskih delavcev je bila ustavitev dela na železnicah zmeraj ostalemu delavstvu znamenje za boj; to pot je to znamenje izostalo. Mnoge oddaljenejšje pokrajine so o izbruhu stavke šele pozneje izvedele, njenega vzroka in povoda pa sploh niso poznale. Tako se cele pokrajine gibanju niso pridružile.

Toda tudi v marsikaterih drugih obratih so delavci delali. Tako so v stavkovnih dneh izhajali meščanski časniki, kar je gibanju silno škodovalo. Upravni dnevi so nam pokazali, kako težko je izvesti splošno stavko v času velike in dolgo trajajoče brezposelnosti. Tisti delavci, ki niso stavkali, bodo pač spoznali, kako postopa zmagovita reakcija s proletarci, o katerih se je prepričala, da v zgodovinski uri niso sposobni za boj.

(Dalje prihodnjič)

Šoštani

»Po dolgem zimskem spanju so se zopet malo prebudili«, bodo rekli morda nekateri, ki bodo čitali ta-le dopis, pa to ni res. Delavske kulturne organizacije so vedno na delu, samo da o vsaki stvari ne poročamo. Priznati moramo, da smo precej leni, kar se poročanja tiče, in da se preveč zanašamo eden na drugega. Kar se pa tiče delovanja v organizaciji pa delamo kolikor je v naši močnosti. — Delavsko godbeno društvo »Zarja« je priredilo z ostalimi delavskimi organizacijami božičnico, pri kateri je bilo obdarovanih nad 150 delavskih otrok. Del. godb. društvo »Zarja« je samo podarilo 1000 Din. Pri tej akciji so prispevali tudi privatniki in trgovci, od teh se je posebno izkazala gospa Šumerjeva. Najlepša hvala! — »Svoboda« je v pripravi 2 igri, Cankarjevo troslavo, pri kateri je nastopil tudi Del. pevski zbor »Cankar«. Pa tudi od Silvestrovega večera smo se poslovili primerno v naši, da nam prinese novo leto boljše čase. Pa kakor vse kaže, do tega ne bo prej prišlo, dokler ne bode ljudstvo spoznalo kam da spada, da je potrebno skupno delovanje vseh delavcev v skupni razredni organizaciji. — Delavski zaupniki v tovarni so vsi z liste svobodne strokovne organizacije, v kateri je zadnje čase vedno več aktivnosti, več dela in manj govorenja. Novo izvoljeni delavski zaupniki so si na delu raložo oziroma starostno in onemoglostno zavarovanje. Pravila so bila temeljito preštudirana od Del. zbornice in po naših zaupnikih. Delavstvo željno pričakuje povojne rešitve tega vprašanja, kar bo le v prid delavcem v tovarni Woschnagg.

Otroške nogavice . . .	od Din 3—	navzgor
Otroške kratke nogavice . . .	350	
Damske nogavice . . .	650	
Damske kratke nogavice . . .	4—	
Moške kratke nogavice . . .	3—	
Moške sportne nogavice . . .	13—	
Pol-srajce za otroke . . .	14—	
Kopalni pasovi . . .	5—	

kakor tudi vse druge noletne in kopalne potrebščine poceni pri

Eksportna hiša Luna
Maribor, Aleksandrova c. 19

Godbeno društvo uslužbencev tvornic J. Hutter in drug v Mariboru

priredi v nedeljo, dne 6. maja 1934 ob 15. uri v prostorih gostilne Mrz (prej Stumpf), Studenci

VESELICO

s plesom, šaljivo pošto, ameriškimi zaporom itd.
K obilni udeležbi vabi odbor

LEGAT ŠPECERIJA
DELIKATESE
ZAJTRKOVALNICA
LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 28

Najboljši cviček
iz Gadove peči ter pristna štajerska
vina toči
VINARNA A. BRIŠKI
Ljubljana, palača „Grafike“.

Antologija nove čakavske lirike

Danes prevladuje v »kulturni« Evropi tendenca »vistosmerjanja«, tendenca nasilnega zatiranja vsakršne bodisi psihicne, bodisi fizične raznolikosti. Zbirka pesmi, pisanih v hrvaškem čakavskem narečju (v narečju, ki se govori v Istri, na istrskih otokih, v Hrvaškem Primorju, v severni in srednji Dalmaciji) pomeni odločen upor proti sodobnemu mračnjstvu ter je prav zavoljo tega posebno simpatična! Opravičevanje izdajateljev, da upravičuje vsaka edicija svoj obstoj, če je le dobra, se mi zdi skoraj nepotrebna, ker je sama po sebi razumljiva, važnejši bi se mi zdel spriču barbarske tendence sobodnosti poudarek, da je prav v raznolikosti vsega, kar živi, prav v raznolikosti slehernega življenjskega očitovanja — dobesen, če ne celo pretežen del življenjskega čara. Prav to dejstvo v prvi vrsti upravičuje izdajanje takšne pesniške zbirke.

Zbirka vsebuje pesnitve štirih pesnikov, pesmi Vladimiria Nazora, Mateja Balote, Pera Lubića, Draga Gervaisa, uvodno pesem Tina Ujevića in ciklus čakavskih narodnih pesmi.

Vladimir Nazor, znan po svojem Velem Joži, simbolični povesti o delu, trpljenju, uporu in zaslužnjenju istrskega kmeta (povesti, ki bi bilo iz marsikaterega vzroka vredno in mikavno primerjati s Cankarjevim Hlapcem Jernejem!) se tudi v pesmih te zbirke očituje kot pesnik drobnih socialnih problemov, poglavito pa kot jezikovni esteti in mojster vezane besede.

Ves ljudski, tako zelo ljudski, da se ob čitanju njegovih verzov nepričakovano znajdeš sredi ljudstva, v čigar jeziku so pisane pesmi, je Mate Balota (pseudonim). Tako neposredno ljudskega pesnika bi v povojni jugoslovanski literaturi zaman iskali. Balota je moči kot lirika v sorazmerju nasproti istrskemu mornarju, ribiču in kmetu primerjati Reymontu kot epiku v sorazmerju nasproti poljskemu kmetu. Prvinski v izrazu in čuvstvenanju, preprost malone do riskirane skrajnosti — silovito zgrabljav ter ga v zaletu osvoji. Pesnik, kakršnih je bilo pri nas po vojni malo ali skoraj nič. Iz slehernega verza diha puntar, bojevnik, revolucionar. Naj navedem samo dvoje, troje njegovih kitic:

»Šjor, piši, ti bolje umiš, prvo ča mi smo van dali:

Tri sto lit svoje mladosti,
deset kolini prez radosti,
i milijune jakih težakih ruk,
da hi je skupiti ki lip bi bija puk,
ča kosti, ča žil, ča žulji, ča bistrhi oči i glav,
ča životi i svaki je bija jedar i zdrav.
Svi su se oni za vas pokopali.

Šjor, sad šumaj, da budu računi čisti,
ko san ja dužan, ja ču platiti, ko neču ni jisti.

A ko si ti dužan, ne pitan te niš, samo neka je mir.

Sve ča je staro se briše
i samo novo se piše,
za novo ima svaki na novo da brusi kosiri!

(Dalje prihodnjič.)

Jesenice

Delo je počivalo na Prvega maja na Jesenicah popolnoma. Delavstvo KID ima Prvi maj kot praznik v kolektivni pogodbi in ga ne dá nikomur. Tako sicer še ni z nameščenci, ki so pod okriljem žoltih organizacij na prvega maja prav vsi pridno delali... Tudi posamezni obrtniki so dali svojemu delavstvu prosto. Zadrugne prodajalne so bile zaprte, ne pa vse zasebne, kajti vsi trgovci ne znajo počastiti velikega praznika svojih odjemalcev...

Ko vse to ni šlo, je delavstvo pohitelo v lepo naravo, kjer je naravnost krasen dan dal priložnost obujati spomine na SVOBODO, ki jo je narava nudila vsem.

Litija

Pripravljalni odbor podružnice Splošne delavske strokovne zveze Jugoslavije sklicuje v soboto, dne 12. maja t. l. ob pol 8. uri zvečer v gostilni pri Brinu svoj ustanovni občni zbor. Sodrugi in sodružice! Udeležite se tega občnega zbora polnoštevilno in pripeljite s seboj sodelavce in sodelavke. Le

v naši svobodni razredni strokovni organizaciji je naša moč in lepša bodočnost.

Pobrežje pri Mariboru

Delavsko kolesarsko društvo, podr. Pobrežje. V nedeljo, dne 6. maja se bo vršila otvoritvena dirka na progi Pobrežje—Sv. Martin—Pobrežje. Start ob 14. (2.) uri pri pokopališču. Cilj istotam. Po dirki razdelitev daril v društvenem lokalu gostilne Kren. V slučaju slabega vremena se bo vršila prireditev prihodnje nedelje. — Odbor.

Sport

V nedeljo odigra S. K. »Svoboda« svojo zadnjo in najvažnejšo prvenstveno tekmo s S. K. »Gradjanskim« iz Čakovca. S. K. »Gradjanski« je mlad klub, ki obstoja komaj kake tri leta, pa se je že toliko razvil, da se že bje za prvenstvo II. razreda z našo »Svobodo«. Tekma se začne ob pol 17. (5.5) uri na igrišču S. K. »Železničarja«, Predtekma ob 15. uri.

Preteklo nedeljo je igrala S. K. »Svoboda« v Murski Soboti in po gotovih okoliščinah zgubila z 5 : 1 (1 : 0). Radi te igre je vložil protest.

Širite naš list!

ZA SPOMLAD!

Zakaj Tivar-Obleke?

Ker so lepe, trpežne
in poceni.

Imamo lepe obleke za
celo družino.

Prepričajte se o tem v
naših prodajalnicah.

TIVAR-OBLEKE